

Αντισυστημική πρόταση για την έξοδο από την κρίση

ΤΑΚΗΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ένα βασικό χαρακτηριστικό στοιχείο της σημερινής βαθιάς πολυδιάστατης κρίσης στην Ελλάδα, η οποία επεκτείνεται από το οικονομικό στο πολιτικό πεδίο και από το κοινωνικό στο οικολογικό, είναι ότι η κρίση της πολιτικής δεν αφορά μόνο τα κόμματα εξουσίας αλλά και την ίδια την Αριστερά, τόσο την ρεφορμιστική, όπως ήταν αναμενόμενο, όσο και σε σημαντικό βαθμό, την αντισυστημική Αριστερά — δηλαδή εκείνες τις οργανώσεις και κόμματα που θέτουν σε ρητή αμφισβήτηση τους βασικούς θεσμούς του συστήματος, την καπιταλιστική διεθνοποιημένη οικονομία της αγοράς και το πολιτικό της συμπλήρωμα στην αντιπροσωπευτική «δημοκρατία». Και αυτό, διότι είναι ακριβώς η δυναμική των θεσμών αυτών που έχει οδηγήσει στην σημερινή πελώρια και συνεχώς διευρυνόμενη συγκέντρωση οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής εξουσίας αντίστοιχα που μπορεί να δειχθεί ότι είναι η απώτερη αιτία για κάθε διάσταση της σημερινής πολυδιάστατης κρίσης. Σήμερα, τα λαϊκά στρώματα αντιμετωπίζουν τη μεγαλύτερη επίθεση από τις ντόπιες και ξένες ελίτ στη μεταπολεμική περίοδο και η κοινοβουλευτική Χούντα (κατά τη γνώμη μου, η πιο αδίστακτη κυβέρνηση στη μεταπολίτευση που καθοδηγεί μια κλίκα άμεσα συνδεδεμένη με τις ελίτ αυτές), κυβερνά μόνο με την απάτη και την άμεση ή έμμεση βία, καθώς και με την βοήθεια μιας αγέλης επαγγελματιών πολιτικών με βασικό κίνητρο τη διατήρηση των οικονομικών και κοινωνικών προνομίων που τους παρέχει το «βουλευτιλίκι», των τηλεοπτικών ΜΜΕ που ελέγχουν οι ελίτ, και των εργατικών συνδικάτων που ελέγχονται από κομματικούς εγκάθετους.

Όσον αφορά την ρεφορμιστική Αριστερά, είναι φανερό ότι ουσιαστικά δεν απορρίπτει τη θεωρία του «μονόδρομου» στην οποία θεμελιώνεται η επίθεση κατά των λαϊκών στρωμάτων, παρά τους βερμπαλισμούς κατά των μέτρων. Έτσι, πανεπιστημιακοί και πολιτικοί που ανήκουν σε διάφορες φράξιες του ΣΥΡΙΖΑ και κυρίως στον ΣΥΝ (όπως έδειξε πρόσφατη έρευνα της Ελευθεροτυπίας που κυρίως εξέφραζε τις απόψεις τους), καθώς και τα ανερχόμενα συστημικά φυντάνια οι Οικολόγοι-Πράσινοι, αποδίδουν, εντελώς αποπροσανατολιστικά, τις αιτίες της κρίσης είτε σε «δυσλειτουργίες» της Ευρωζώνης (έλλειψη κοινής δημοσιονομικής πολιτικής μέσα από κάποιου είδους ομοσπονδιακό σύστημα, λάθος πολιτικές από τους «κακούς» Γερμανούς και,

συνακόλουθα, λάθος πολιτικές από τους δικούς μας «κακούς» πολιτικούς που αντί π.χ. να κάνουν ένα... New Deal α-λα-Ρούζβελτ (με ανοικτές και απελευθερωμένες αγορές!) κάνουν πολιτικές λιτότητας ακολουθώντας τις εντολές της «κακής» Μερκελ κ.λπ., είτε σε «δυσλειτουργίες» του δικού μας πολιτικού συστήματος (πελατειακό σύστημα, διαφθορά κ.λπ.) ή του οικονομικού συστήματος (κλεπτοκρατία των οικονομικών ελίτ, έλλειψη αναπτυξιακής στρατηγικής κ.α.) ή... του κακομαθημένου εαυτού μας. Οι τάσεις αυτές, παίρνοντας ως δεδομένους τους δυο πυλώνες του Ελληνικού «αναπτυξιακού» μοντέλου (την ένταξη μας στην Ε.Ε./ Ευρωζώνη και τις «απελευθερωμένες» αγορές εργασίας, κεφαλαίου και εμπορευμάτων) συμπεραίνουν ότι αρκεί η αλλαγή πολιτικής ΜΕΣΑ στην Ευρωζώνη και την ΕΕ για να ξεπεραστεί η κρίση, ακόμη και με ανοικτές και απελευθερωμένες αγορές, με διάφορες ρεφορμιστικές ουτοπίες που ανήκουν στον χώρο της επιστημονικής φαντασίας, αν όχι της παραπλανητικής α-νοησίας.

Και αυτό, γιατί από τη στιγμή που οικονομίες σε διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης (εξαιτίας σημαντικών αποκλίσεων στην παραγωγικότητα, στις οικονομίες κλίμακος και τελικά την ανταγωνιστικότητα) είναι ενσωματωμένες σε ένα σύστημα ανοικτών και απελευθερωμένων αγορών όπως η ΕΕ/ ΟΝΕ, μπορεί εύκολα να δειχθεί, όχι μόνο με τη Μαρξιστική και τη γενικότερη ριζοσπαστική οικονομική θεωρία, αλλά ακόμη και την ορθόδοξη, ότι οι χώρες με τη μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα θα ωφεληθούν από το σύστημα αυτό, σε βάρος των χωρών με χαμηλότερη ανταγωνιστικότητα και οι αποκλίσεις θα μεγαλώσουν. Δεν είναι τυχαίο ότι από το 2000 μέχρι σήμερα, σχεδόν εξαπλασιάστηκε το πλεόνασμα στο Γερμανικό Ισοζύγιο Πληρωμών, ενώ αντίστροφα εξαπλασιάστηκε το έλλειμμα στο Ισπανικό Ισοζύγιο και τριπλασιάστηκε το έλλειμμα στο Ελληνικό, με ανάλογες συνέπειες στο Χρέος! Αντίθετα, λοιπόν με τις ανοησίες των ρεφορμιστών οικονομολόγων, δεν ήταν νομισματικοί παράγοντες (το «σκληρό» Ευρώ και η συμπίεση των Γερμανικών μισθών) που δημιούργησαν αυτό το αποτέλεσμα αλλά οι προαναφερθέντες παράγοντες που αναφέρονται στα πραγματικά οικονομικά μεγέθη της παραγωγής.

Όμως το ποια είναι η πραγματική αιτία της κρίσης έχει αποφασιστική σημασία όσον αφορά τα απαιτούμενα μέτρα για να ξεπεραστεί η κρίση. Αν δηλαδή υιοθετήσουμε μια εναλλακτική αντισυστημική προσέγγιση σαν την προτεινόμενη εδώ, τότε όσο οι χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου και ιδιαίτερα η Ελλάδα παραμένουν στην ΕΕ/ Ευρωζώνη τόσο οι παραπάνω αποκλίσεις θα μεγαλώνουν και, αν περιοριστεί δραστικά ο δανεισμός τους, όπως απαιτούν σήμερα οι Ευρωπαϊκές ελίτ (ακόμη και θεσμικά με πιθανή τροποποίηση του Συμφώνου Σταθερότητας!) θα επηρεαστούν ανάλογα και οι μελλοντικοί ρυθμοί ανάπτυξης της περιφέρειας σε σχέση με αυτούς του κέντρου. Έτσι, στο πλαίσιο αυτό θα εξασφαλίζεται μεν η σταθερότητα του Ευρώ που είναι αναγκαία στον ανταγωνισμό της ΕΕ με τα άλλα οικονομικά μπλοκ, αλλά οι χώρες στην Ευρωζώνη με σημαντικές αποκλίσεις από τα κέντρα, όπως αυτές του Ευρωπαϊκού Νότου, θα «απολαμβάνουν» στασιμότητα μαζί με φτώχεια και μαζική ανεργία.

Όσον αφορά την αντισυστημική Αριστερά, ένα τμήμα της (βλ. κείμενο υπογραφών οικονομολόγων-επιστημόνων, ΠΡΙΝ, 23/05/2010), μολονότι αναγνωρίζει την ανάγκη εξόδου από το Ευρώ, όχι τυχαία, δεν μιλά και για έξοδο από την ΕΕ. Και αυτό, γιατί φαίνεται δεν αναγνωρίζει ότι η συμμετοχή μας στην ΟΝΕ είναι ο ένας μόνο πυλώνας στην κρίση, ενώ ο δεύτερος είναι η συμμετοχή μας στην ΕΕ και η συνακόλουθη υιοθέτηση από μέρος μας του εξωστρεφούς οικονομικού μοντέλου και της απελευθέρωσης των αγορών εμπορευμάτων, εργασίας και κεφαλαίου (το κείμενο μιλά μόνο για άμεσα μέτρα ελέγχου της φυγής κεφαλαίου) που οδήγησε στην αποδιάρθρωση της παραγωγικής δομής μας μετά την ένταξη στην ΕΕ, και στην «αναπτυξιακή φούσκα»! Γι' αυτό και αναφέρεται ακόμη και σε δήθεν εναλλακτικούς δρόμους που θα μπορούσε ν' ακολουθήσει η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, ακόμη και μέσα στην ΕΕ — αν όχι και την ΟΝΕ — αποπροσανατολίζοντας πλήρως το λαϊκό κίνημα.

Τέλος, το ΚΚΕ που πάντα έθετε με συνέπεια θέμα εξόδου από την ΕΕ/ ΟΝΕ, σήμερα που το αίτημα έχει πια ωριμάσει ακόμη και σε ευρέα λαϊκά στρώματα φαίνεται να εξαρτά την αποδέσμευση από την ΕΕ/ ΟΝΕ από την «λαϊκή αντιμονοπωλιακή συμμαχία για τη λαϊκή εξουσία» (που περιλαμβάνει κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής, κεντρικό σχεδιασμό κ.λπ.), ενώ η ΑΝΤΑΡΣΥΑ πλειοδοτεί μιλώντας για «αντικαπιταλιστική αποδέσμευση από την ΕΕ/ ΟΝΕ». Κατά τη γνώμη μου, και τα δυο αυτά αιτήματα δεν εκφράζουν τον σημερινό συσχετισμό δυνάμεων και το λαϊκό επίπεδο συνειδητοποίησης, όπως άλλωστε και το ίδιο το ΚΚΕ αναγνωρίζει όταν μιλά για ώριμες αντικειμενικές, αλλά όχι και υποκειμενικές, συνθήκες. Νομίζω ότι την κρίσιμη αυτή στιγμή που υπάρχει άμεσος ορατός κίνδυνος τελικά να μην σταματήσει η Αριστερά ακόμη και τα ίδια τα βάρβαρα μέτρα, που θα γονατίσουν τα λαϊκά στρώματα για πολλές δεκαετίες, αποτελεί «επαναστατική γυμναστική» να εξαρτούμε την έξοδο από την ΕΕ/ ΟΝΕ από την λαϊκή εξουσία ή την αντικαπιταλιστική αποδέσμευση, που προϋποθέτουν επαναστατικές συνθήκες και ανατροπή του καπιταλιστικού συστήματος.

Από την άλλη μεριά, σήμερα είναι φανερό ότι είναι εντελώς ώριμες οι συνθήκες για να συνδέσει η αντισυστημική Αριστερά το αίτημα για την ανατροπή των βάρβαρων μέτρων με την μονομερή έξοδο από την ΟΝΕ και την ΕΕ και την κατάργηση της απελευθέρωσης των αγορών, μέτρα που θα μπορούσαν να παρθούν ακόμη και μέσα στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο, από μια άλλη κυβέρνηση «λαϊκής ενότητας» που θα στηριζόταν, πρώτον, στις μη υποτελείς δυνάμεις της βάσης των κομμάτων εξουσίας (που θα υποχρέωναν τους επαγγελματίες πολιτικούς στην Βουλή σε αντίστοιχη ψήφο στήριξης της νέας κυβέρνησης) και τις αντίστοιχες δυνάμεις της Αριστεράς (κοινοβουλευτικής και εξωκοινοβουλευτικής, συμπεριλαμβανόμενης και της ελευθεριακής). Ακόμη και τώρα, επομένως, θα μπορούσε ένα λαϊκό μέτωπο όλων αυτών των δυνάμεων, που θα στηριζόταν στην αυτό-οργάνωση στα εργοστάσια, τα γραφεία, τους αγρούς και τα συνδικάτα — με στόχο τη γενική απεργία διαρκείας που θα παρέλυε τον κρατικό μηχανισμό — να οδηγήσει στην ανατροπή των μέτρων και της σημερινής αδίστακτης κυβέρνησης. Αιτήματα όπως τα παρακάτω θα έπρεπε ν' αποτελέσουν ένα εναλλακτικό

«πακέτο» μέτρων που, ακόμη και στο υπάρχον σύστημα της οικονομίας της αγοράς και της αντιπροσωπευτικής «δημοκρατίας», θα έβαζαν τις βάσεις για μια αυτοδύναμη ανάπτυξη και το άνοιγμα του δρόμου για πραγματική συστημική αλλαγή.

Η λύση αυτή θεμελιώνεται σε δυο βασικούς πυλώνες: πρώτον, την μονομερή έξοδο από την Ευρωζώνη και συνακόλουθα την ΕΕ καθώς και την επανεισαγωγή και υποτίμηση μιας νέας δραχμής (με παράλληλη στήριξη των χαμηλών εισοδημάτων για να προστατευθούν από την υποτίμηση) και, δεύτερον, την επανεισαγωγή αυστηρών κοινωνικών ελέγχων στις αγορές κεφαλαίου, εμπορευμάτων και εργασίας ώστε να προστατευθεί η κοινωνία από τις αγορές. Τα υπόλοιπα εναλλακτικά μέτρα είναι παρεπόμενα των δυο αυτών πυλώνων: δραχμοποίηση του χρέους και στη συνέχεια επαναδιαπραγμάτευση του με βάση τους δικούς μας όρους (συρρίκνωση και επιμήκυνση χρόνου πληρωμής με την απειλή ολοσχερούς στάσης πληρωμών), κοινωνικοποίηση Τραπεζών και βαριά φορολογία στην κινητή και ακίνητη μεγάλη περιουσία, ώστε να πληρώσουν το χρέος μόνο τα προνομιούχα κοινωνικά στρώματα που το δημιούργησαν και βασικά ωφελήθηκαν από αυτό.

Με άλλα λόγια, η αντισυστημική Αριστερά έχει σήμερα τη δύναμη, αν αυτό-οργανωθεί, να επιβάλλει μια αντισυστημική πρόταση στην κρίση που θ' ανοίξει τον δρόμο για μια κοινωνία ισοκατανομής κάθε είδους δύναμης, χωρίς να περάσουμε από ένα μακρύ Μεσαίωνα, με αβέβαιες πολιτικές εξελίξεις, περιμένοντας την αντικαπιταλιστική επανάσταση.